

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 0 9 2 6 4 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

Izpitna pola

Četrtek, 27. avgust 2009 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko in šilček.

Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

Priloga z odlomki iz dramskih besedil (A, B in C) je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 17 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 70. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami. Osnutki rešitev, ki jih lahko napišete na konceptna lista, se pri ocenjevanju ne upoštevajo.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 3 prazne.

Odlomek iz dramskega besedila (A):

Zasliši se tipkanje. Simon piše na pisalni stroj.

VOLODJA: Pianist! Gremo!

Emerik igra spet svoje monotone, do obupa enolične tri note. Začne se ples. Med stoli. Ne čisto običajen, nikakor ne po taktu, nekateri poskušajo v valčkovem ritmu, drugi drugače, pač vsak s svojimi predstavami o plesu. Emerik si otira znoj. Volodja hodi med plesalci. Klara umika noge pred Kapetanovimi škornji. Ves čas se sliši tudi tipkanje pisalnega stroja.

VOLODJA: To ti je terapija, a, doktor? To je zdravje! En dva tri, dva dva tri. Tak špil se mora končati s plesom. Moj špil.

Doktor odide. Volodjo tipkanje pisalnega stroja vse bolj moti. Ustavi se in se zagleda gor.

VOLODJA: Stoj!

Glasba preneha, plesalci se ustavijo. Sliši se tipkanje.

VOLODJA (*upehano*): Bomo že enkrat nehali razgrajati tam zgoraj? Tipkaj ti svoje fusnote malo tiše.

Pisalni stroj utihne.

VOLODJA: Tako. Lahko bi končali za danes. Vse smo uredili. Vse smo pospravili. Vsi smo notri. Lepo se razumemo. Ni bilo lahko. Trdo in umazano delo je za mano. Priznam, nekoliko sem utrujen ... Lep ples je bil. Enkrat se še zavrtimo, pa spat.

Doktor vstopi.

DOKTOR: Tovariš Volodja.

Volodja se besno ozre.

DOKTOR: Če ne zamerite. Danes je ponedeljek.

VOLODJA: In kaj potem, dohtar, kaj potem?

DOKTOR: Saj veste, v ponedeljek pridejo novi. Vse se na novo začne, sami ste rekli.

VOLODJA: Kaj ne vidiš, da imam v zavodu ples?

DOKTOR: Ne morem pomagati. En novi je prišel.

VOLODJA: Poslušaj, doktor ... pst ... slišiš, kakšna lepa tišina je tu ... še oni tam zgoraj v jarku je nehal tipkat ... drugi pa spi ... ti pa ... ponedeljek, en novi ...

DOKTOR: ... še en iz leta osemnajstotrideset ... spet en Poljak.

VOLODJA: Kaj?

DOKTOR: Pravi, da je Chopin ... bojim se, da bo treba vse začeti znova ... tukaj je.

Vstopi Fryderyk Chopin.

Volodja hodi okrog njega in si ga ogleduje.

Simon stoji na hodniku.

VOLODJA: Chopin, a? Si rekel Chopin? Skrita ideja, a? Kaj bom pa temu moral odrezati, da bo znal zaigrati na klavir? Jezik? Roko, a?

Chopin gre počasi h klavirju. Sede, zdrsi z roko po tipkah. Volodjo popade obupen smeh, kaže z roko na Simona, pa na Chopina, lovi sapo.

VOLODJA: Kaj bo pa igral tale Chopin, a?

Emerik se skloni k Chopinu, ki mu nekaj šepne na uho.

EMERIK: Chopin ... Federico Chopin: Veliki briljantni valček.

Chopin začne takoj igrati. Sijajna, najboljša izvedba. Nihče se ne gane. Vsi stojijo negibno, Veliki briljantni valček se nadaljuje tudi potem, ko pade zavesa ... in ves čas ... v vseh prostorih. (III/4)

Odlomek iz dramskega besedila (B):

KANTOR: Šlo je mimo vse. – In zdaj bodimo veseli – glejte, kako je posijalo sonce ravno k nam ... prišlo je k nam v vas ob tej slovesni uri ...

FRANCKA *iz ozadja, prinese prazen kozarec*: Izpil je in vas pozdravlja.

KANTOR: Idi – šlo je mimo – *Francka odide*. Tako je, prijatelji, kakor sem vam bil povedal. Da sem neusmiljen, mi očitajo, da sem trd in brezobziren. Kdor hoče kaj doseči zase, za svojo faro, za ves svoj narod, ne sme biti plah in slab, ne obziren in ne usmiljen. Pot do trona je nerodna – gaziti mora človek do kolen v krvi in v solzah. Vsi so hudodelci – ubijajo duše in ubijajo telesa. Kdor hoče naprej, mora naprej, mora breniti v stran vsak kamen, ki mu je na poti, mora če je treba, preko trupel, mora preko gorkih človeških trupel. Kdor mi očita neusmiljenost, je sam preslaboten, da bi bil neusmiljen, in njegova čednost je hinavstvo.

ŽUPNIK: Res je!

KANTOR: Prijatelji, to je pot, po kateri hodim. Ni me strah in ne sram in z jasnim čelom stojim pred vami. *Vzdigne kozarec*: Kdor mi more kaj očitati, naj govori, naj ne trči z mano.

VSI *vstanejo in trkajo z njim*: Vsi smo z vami! Bog vas živi, Kantor!
(III)

Odlomka iz obeh dramskih besedil (C):

Domača izba v pritličju. Zadaj glavni vhod iz koridorja, na desni nizko okno brez zastora, na levi duri iz gostilnice. Opravljena je izba zelo enostavno; tri belo pogrnjene mize – ena blizu okna – navadni stoli, omara-kredenca, risbe v črnih okvirjih; na stojalu v desnem kotu različne moške in ženske obleke. Ob oknu klavir. Francelj in Pepček v črnih nedeljskih oblekah, ležita na tleh, pred sabo papirje, kozarec z vodo, leseno škatlo za barve; rišeta. Hipoma se zdrzneta, gledata proti gostilnici.

Velika dvorana, zdaj dokončno pripravljena za ples. Pod stropom velik lesteneč, v ozadju klavir, na obeh straneh plesišča razmeščeni navadni stoli. Ob strani majhen oder za goste, na njem trije stoli. Ljubica z risalnimi žeblički pritrjuje svoje slike na stene. Velike slikarije v raznih odtenkih rumene barve. Oblečena je v rumeno obleko.

Preberite odlomek iz dramskega besedila (A):

1. Pojasnite in utemeljite dramaturško funkcijo dramske situacije, iz katere je odlomek.

(2 točki)

2. Je osrednji lik te situacije tudi osrednji lik celotnega dramskega dogajanja? Obkroženi odgovor utemeljite.

DA / NE

(3 točke)

3. Razložite njegovo peto repliko (a) in jo primerjajte z naslednjo Kantorjevo: Vsa stvar je zdaj odvisna od vas, gospod župnik. Vaša beseda je tehtna, ker imate faro tako rekoč v roki: vi duše, jaz telesa. Če namignete vi tja dol: ta človek je znan v teh krajih, priljubljen in tako dalje (b).

a) _____

b) _____

(8 točk)

4. Kakšen je odnos med Volodjo in Doktorjem?

(4 točke)

5. Katero vrsto kompozicije dramskega besedila nakazuje navedena situacija? Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom:
- A analitično,
 - B sintetično,
 - C linearno (zaokroženo).

(1 točka)

Preberite odlomek iz dramskega besedila (B):

6. Primerjajte dramaturški funkciji obeh situacij (A in B).

(6 točk)

7. Primerjajte vodilna dramska lika v obeh situacijah: njuni poimenovanji, vlogi, osebnosti, hotenji, uspešnosti, posledice delovanja in sklepni položaj obeh.

(10 točk)

8. Razložite in ovrednotite zadnjo repliko odlomka.

(2 točki)

9. Didaskalije nakazujejo realistično (veristično, iluzionistično) scenografijo, ki naj bi bila hkrati simbolična govorica. Kaj bi vi poudarili v svoji gledališki uprizoritvi in čemu?

Kaj: _____

Čemu: _____

_____ (2 točki)

10. Izpolnite preglednico.

Naslov drame	Vrsta drame	Zgradba	Leto prve gledal. uprizoritve	Glavna tema
Kralj na Betajnovi				
Veliki briljantni valček				

(4 točke)

11. Katero bistveno značilnost dramskih besedil kažeta odlomka A in B?

_____ (2 točki)

12. Kako ravna jo z dramskim besedilom naslednji gledališki uprizoritelji:

igravec _____

režiser _____

dramaturg _____

scenograf _____

lektor _____

(5 točk)

13. Pojasnite razmerji:

dramsko besedilo – bralec _____

dramsko besedilo – gledalec _____

(4 točke)

Preberite odlomka iz obeh dramskih besedil (C):

14. V obojih didaskalijah so uporabljene iste sugestije za gledališko uprizoritev. Izpišite dve in pojasnite njuno simboliko.

Izpis: _____

Pojasnilo: _____

Izpis: _____

Pojasnilo: _____

(4 točke)

15. Primerjajte oba dramska prostora:

Cankar: _____

Jančar: _____

(4 točke)

16. Za kateri vrsti označevanja gre v naslednjih besedah:

a) *Toda glejte, gospod župnik, da govorim odkritosrčno: vse bogastvo, ki sem ga pridobil, in vsa oblast, ki sem jo dosegel, me nič posebno ne veseli. To je navsezadnje tako majhno.*

b) *O, blagi mož!*

(2 točki)

17. S katerimi podatki bi morali začeti kritično oceno zadnje gledališke uprizoritve Jančarjevega Valčka, 'drame o norosti in svobodi' (A. Inkret), ki naj bi izšla v srednjem slovenskem časniku? Bi v oceni morali opozoriti tudi na aktualnost (ne)učinkovitosti dramske akcije vodilnega dramskega lika in jo ovrednotiti? DA / NE? Kako bi v oceni povzeli glavno temo Jančarjeve moderne groteske?

Podatki: _____

DA / NE (obkrožite ustrežni odgovor)

Glavna tema: _____

(7 točk)

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran